

Broj: 01-884/21
Podgorica, 02.06.2022.godine
JJ/JJ

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14) postupajući po pritužbi X X iz Plava, dao je sledeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. U pritužbi koja nam je dostavljena se između ostalog navodi: da X X živi i radi u Sjedinjenim Američkim Državama; da nema regulisanu zelenu kartu pa nije u mogućnosti da dodje u Crnu Goru; da je napustio Crnu Goru prije šest godina u nadi da zaradi, kako bi svojoj djeci mogao obezbjediti bolje uslove života, jer u njegovom rodnom kraju nije bilo alternativnog rješenja; da iza sebe ima jedan brak, koji je razveden predusom Osnovnog suda u Plavu P.br.299/2012 od 31.10.2012.godine, a tokom kojeg je rođeno dvoje djece i to kćerka X koja je napunila 14 godina i sin X koji ima deset godina; da su nakon razvoda braka djeca povjerena majci na brigu, čuvanje i vaspitanje, dok je ocu bilo određeno izdržavanje i uređen način kontaktiranja; da je tada majka X pošla sa dvoje djece da živi kod roditelja u porodičnoj kući u Gusinju; da se prije tri godine udala i pošla sa djecom da živi u Austriju, da bi se zbog neprilagođenosti na sredinu poslije pet mjeseci vratili u Gusinje gdje nastavljaju da žive kod babe i sa redovnim školovanjem; da se baba brinula o djeci, dok ih je majka povremeno obilazila; da je svaki mjesec plaćao alimentaciju kako bi im se obezbjedile egzistencijalne potrebe; da se trudio da održi kontakt sa njima; da je svjestan da ni jedan poziv, X ne može zamijeniti roditeljski zagrljaj i toplu riječ, ali da je na žalost sudbina bila takva; da se od dana 11.11.2021.godine njegov život preokrenuo za 360 stepeni kada je dobio informaciju da mu se kćerka X X od tek navršanih četnaest godina udala; da je dobio informacije da je momak od skoro 30 godina, izvjesni X X sa njegovom kćerkom bio u vezi još prije godinu dana; da je sada udata za njega ili već u vanbračnoj zajednici; da je taj isti čovjek već u braku sa jednom ženom i da imaju dvoje male djece; da se X sada nalazi u njegovoj kući u selu nadomak Plava, sa njegovom zakonitom ženom i djecom; da je u saznanju da je X lice koje ima dosta sukoba sa zakonom, što prekršajnih i krivičnih djela; da je kontaktirao telefonskim putem Centar za socijalni rad u Plavu, načelnika Uprave policije i tužiteljku, od kojih je samo dobijao povratne informacije da će sve uraditi kako bi se ovaj problem riješio što prije, s tim da se svi pozivaju na želju djeteta od 14 godina koje je kazalo da voli tog čovjeka i da želi da živi sa njim; da želi kao roditelj da podnese prijavu za obljubu njegove maloljetne kćerke X X od strane čovjeka koji ima skoro 30 godina - X X; da traži samo da se njegovo dijete zaštiti, da se smjesti na sigurno mjesto, dok se njegova porodica ne organizuje i preuzme brigu o djeci.

II POSTUPANJE ZAŠTITNIKA

2. Povodom iznijetih navoda, Zaštitnik je pokrenuo ispitni postupak i zatražio izjašnjenja od Uprave policije – Odjeljenje bezbjednosti Plav, Osnovnog državnog tužilaštva u Plavu, JU Centra za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje, Uprave za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju socijalne i dječije zaštite, Uprave za inspeksijske poslove – Odsjek za inspekciju za prosvjetu i Ministarstva finansija i socijalnog staranja Crne Gore, o radnjama i mjerama koje su preduzimali.

3. Zaštitniku je Uprava policije – Odjeljenje bezbjednosti Plav, dostavio izjašnjenje u kojem se između ostalog navodi: da je u Odjeljenje bezbjednosti Plav, dana 08.11.2021.god. uz prisustvo babe X X pristupila i prijavila događaj X X (2007), učenica 8 razreda JU Osnovne škole "xx" u Gusinju koja je navela da je u zadnje dvije godine izlazila i

vidjela se sa X X, starim 27 godina, da bi prije 20 dana putem telefona u razgovoru sa istim raskinula; da nakon nedelju dana, pošto su raskinuli X X je tražio da se vide kako bi se pozdravili, i da je X prihvatila; da je X X došao vozilom do njene kuće, da je ušla u njegovo auto i sa njim pošla do izletišta Alipašinih izvora; da je nakon kraćeg razgovora X X počeo da galami, dodirivao je po tijelu i pokušavao da je poljubi u čemu mu se ona suprotstavila; da je na njeno insistiranje vratio njenoj kući; dana 08.11.2021.godine, sa mobilnog telefona preko aplikacije "viber" X X joj je poslao nekoliko poruka u kojima se izvinjava i saopštava joj da želi da se vidi sa njom, na šta mu je ona odgovorila da je medju njima gotovo i da ne želi da se više vidja sa njim. Istog dana joj X tom prilikom upućuje riječi "nemoj da se igraš da ti ne ****, nemoj da dodjem tamo i tebe i nanu sve ću vas zapaliti i kuću", da bi nastavio i dalje da joj šalje razne poruke i na kraju joj upućuje poruke sledeće sadržine "ovo ti je moje poslednje upozorenje, života mi djece pazi šta radiš";

-da je po zaprimljenoj prijavi angažovan linijski inspektor za suzbijanje opšteg kriminaliteta za teritoriju opštine Gusinje, koji je sa prijavom građana odmah upoznao ODT u Plavu, koje je naložilo da se prikupe detaljne činjenice za predmetnu prijavu, a prilikom upoznavanja ODT u Plavu, da je mladja maloljetnica X X usmeno nagovijestila da je imala polni odnos sa X X, po nalogu ODT u Plavu, upoznati su u VDT u Bijelom Polju, pa je postupajuća tužiteljka naložila da se po prijavi prikupe činjenice na okolnosti iz saznanja;

Odjeljenje bezbjednosti u Plavu, je dana 09. novembra uputilo zahtjev za konzilijarni ginekološki pregled maloljetne X X, Opštoj bolnici Berane, a po zahtevu VDT u Bijelom Polju; da je dana 09.11.2021.godine, u prostorije OB Plav, pozvan prijavljeni X X (1994) iz Plava, sa prebivalištem u mjestu xx - Opština Plav, koji u izjavi saopštava izmedju ostalog da nije bio u vezi sa istom i negira sve navode iz njene prijave, kao i na pitanje policijskih službenika "da li je bio u intimnoj vezi sa X X" isti saopštio da nije i da nikada nije imao nikakav nemoralni odnos niti je pomišljao na to, kao da je nikada nije dodirivao po tijelu osim rukovanja sa njom, kada bi ona došla na radilište gdje je on radio; da je na njene poruke odgovarao samo kako bi ga ona ostavila na miru i namjera mu je bila da je odbije od sebe i njegove porodice“;

-da je zakazan konzilijarni pregled maloljetne X X dana 10.11.2021.god. kada je i obavljen, da bi istog dana maloljetna X dala izjavu na zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina u prostorijama CB Berane uz prisustvo policijskog službenika centra, zaduženog za maloljetničku delikvenciju uz prisustvo psihologa Centra za socijalni rad Berane; da je na zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina između ostalog X X izjavila da je 06. aprila 2020. godine oko 22,00 čas, izašla iz svoje kuće da bi se vidjela sa X, kao i ranijih puta, isti je došao autom u blizini njene kuće, a koliko se mogla sjetiti bio je u pitanju golf tamnije boje, da ju je po ulasku u auto pitao da ide kod njega, gdje je ona pristala i da ju je poveo ispred kuće koja se nalazi pored ulice opisujući detaljno lokaciju i izgled kuće; da dalje X izjavljuje da je po ulasku u kuću opisujući unutrašnjost iste na zapisniku X je pitao "hoćeš li sok" na šta mu je ista saopštila da "može"; da nakon što je popila sok isti ju je pitao "znaš li šta je španska mušica", kada mu je ista odgovorila ne zna, isti se nasmijao, namiguno joj i saopštio joj "nema veze dušo saznaćeš za pola sata"; da dalje saopštava da je nakon nekih pola sata osjetila nemoć i maglu i u bunilu je vidjela da joj X svlači zeleni džemper, brushalter i da je primijetila da je isti sa sebe skinuo trenerku i da se dalje ničega više ne sjeća jer je imala osjećaj da je zaspala; da pošto se probudila vidjela je da je ponoć i da je obučena kao i on. On je bio budan i pitao je "jesi li dobro", a kako saopštava ista je osjećala nemoć i nije mogla da ustane i hoda, te mu je saopštila "vrti mi se u glavi ne mogu da hodam". Tada je on saopštio "sigurno si umorna, vodim te kući, mora da ti se spava". Dalje u izjavi ista saopštava da ju je X uhvatio ispod ruke, izveo iz njegove kuće i pomogao joj da udje u auto, odvezao do njene kuće, pomogao da dodje do ulaznih vrata i ostavio. Kada je krenula da otvori vrata čula ju je njena baba X, koja je počela da je grdi što je došla kasno i otjerala je u krevet. Kada se probudila, kako dalje saopštava u izjavi, vidjela je na njenom donjem vešu tragove krvi, ali je pomislila da je to menstrualni ciklus i da je sve u redu, da bi je toga dana posle podne pozvao X telefonom i pitao "jesi li dobro, boli li te šta, sjećaš li se sinoćne noći, samo da znaš ja sam ti dao nešto da se opustiš, mi smo spavali zjaedno, ja znam da si se plašila i zato sam ti dao nešto da se opustiš da te ne boli". Prije ovoga kako dalje izjavljuje X nije imala seksualne odnose i da joj je ovo prvi momak kojeg je imala. Takodje, tada joj je X saopštio "molim te, nemoj da pričaš nikom, jer je moj rođak isto tako uradio pa je završio u zatvor pet godina". Takodje u izjavi ista saopštava da je tada shvatila šta se desilo i da nikom do dana davanja izjave na zapisnik o tome nije pričala šta joj se desilo. Takodje X u izjavi saopštava da do tada nije znala da je X oženjen i da ima dvoje djece i da ima 27 godina. PS OB Plav, su odmah istog dana po dobijanju obavještenja o izvještaju Komisije ginekologa - Opšte bolnice Berane, kao i o sadržaju izjave date na zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina upoznali nadležnu tužiteljku VDT, koja je saopštila da joj se prikupljena dokumentacija i druga obavještenja dostave na ocjenu i mišljenje, što je i učinjeno dana, 12.11.2021.godine.

Takodje, dana, 10.11.2021.godine, dežurnoj službi OB Plav telefonskim putem prijavila se X X, da je sa svojom maloljetnom X X, a koja živi kod nje, pošla kod komšinice u Gusinju i da je u jednom momentu X izašla do toaleta i nije dolazila duže vrijeme, a kada je X izašla da vidi gdje je, ista nije bila u toaletu niti u kući. Odmah je X pozvala

telefonom, ali se ona nije javljala, da bi nakon izvjesnog vremena od X dobila poruku sledeće sadržine "ja sam se udala", a nakon čega je X isključila telefon i više se nije javljala. PS OB Plav, su nakon zaprimljene prijave, a po dobijenom operativnom saznanju došli do saznanja da se ista udala za lice X X, i nakon saznanja pošli i u prostorije OB Plav, pozvali da se jave X X i X X, kako bi se od istih uzeo zapisnik o obaveštenju prikupljenom od građanina na navedene okolnosti.

Prilikom uzimanja zapisnika o obaveštenju prikupljenom od građanina od lica X X u prostorije OB Plav, su prisutni bili i službenici JU Centra za socijalni rad opštine Plav i Gusinje, kao i X na baba X X. Tom prilikom X je izjavila da je u emotivnoj vezi sa X X već dvije godine, te da je dana 10.11.2021.god. u večernjim satima pozvala taksi i sama otišla do kuće X X i dobrovoljno pristala da se uda za njega, jer ne može da zamisli život bez njega. Na pitanje "da li su imali seksualni odnos" ista nije željela da odgovori.

PS OB Plav, su takodje od X X, uzeli izjavu na zapisnik o obaveštenju prikupljenom od građanina u kojoj izjavljuje da je sa X u emotivnoj vezi već dvije godine i da mu je X na početku njihove veze izjavila da ima 18 godina, a na pitanje " da li su imali seksualne odnose" isti je izjavio da nijesu imali, već samo da su emotivno vezani jedno za drugo i da on želi da nastavi život sa njom. Nakon prikupljenih obaveštenja X je poslala sa radnikom Centra za socijalni rad kao i njenom babom, a kako su u saznanju od njih je otišla sa pomenutim X. Takodje, ista je u razgovoru pred prisutnima izjavila, da ako je odvoje od X X, ista će nešto učiniti sebi (samopovrijediti ili ubiti se)

PS OB Plav su dana 12.11.2021.godine obavijestili Centar za socijalni rad o prijavi X X, te da postoji potreba da Centar izvrši pojačan nadzor i da napravi procjenu o kvalitetu života mlade maloljetnice X i da kao organ starateljstva shodno Zakonu o obrazovanju i vaspitanju preduzmu mjere i aktivnosti iz svojih nadležnosti, te da postoji rizik od eskalacije porodičnog nasilja boravkom X u braku sa X, te da postoji opasnost da će X postati žrtva nasilja.

PS OB Plav, su po obavljenim naknadnim konsultacijama sa ODT, dana 12.11.2021.godine u ODT u Plavu podnijeli krivičnu prijavu protiv X X zbog postojanja osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo, vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 st. 1 KZCG.

-da je predmet dostavljen na ocjenu i mišljenje VDT u Bijelom Polju, a tiče se događaja od 08.11.2021.godine i da je dana 30.11.2021.god. tužiteljka VDT izdala OB Plav usmenu naredbu za lišenje slobode lica X X, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo silovanje iz čl.204 KZCG i krivično djelo obljuba sa djetetom iz čl. 206 KZCG; da je lice lišeno slobode i uz krivičnu prijavu za izvršenje navedenih krivičnih djela, i sprovedeno u VDT u Bijelom Polju, gdje mu je određeno tužilačko zadržavanje od 72 časa.

4. U dostavljenom izjašnjenju JU Centra za socijalni rad Plav i Gusinje se navodi: da je JU Centar za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje od Uprave Policije OB Plav dana 11.11.2021 godine, upoznat sa porodicnom situacijom maloljetne djevojčice na osnovu dobijenog zapisnika o obaveštenju prikupljenom od građanina 21/5-3 broj 215/21-2772, gdje je nakon toga sačinjena službena zabilješka od strane stručnog tima Centra broj 02-sl od 12.11.2021. gdje su stručni radnici Centra obavili razgovor sa babom maloljetne X koja se starala o njoj i njenom desetogodišnjem bratu X, jer se njihov otac X već oko deset godina nalazi u Americi, a majka X se prije tri godine udala, zasnovala bračnu zajednicu i živi u Austriji i ne stara se o djeci koja su joj sudskim rješenjem Osnovnog suda dodijeljena na dalju brigu i staranje;

-da su istog dana obišli porodicu X u kojoj se nalazila X gdje su obavili savjetodavno-edukativni razgovor, a sve u cilju izmještanja maloljetne X iz porodice X. Na osnovu službene zabilješke broj 02-sl od 15.11.2021.godine da se vidjeti da su stručni radnici ponovo obišli maloljetnu X, obavili razgovor sa njom u cilju izmještanja i povratka mal. X kod babe koja živi u Gusinju. U tome se nije uspjelo. Nakon dva-tri dana 23.11.2021 u kontinuitetu stručni radnici obavljaju razgovor sa maloljetnom X u cilju izmještanja i povratka kod babe u Gusinju, gdje je X bila kategorična da ne želi da ide nigdje i ako neko pokuša da je odvede da će snositi odgovornost za nju.

JU Centar za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje donio je rješenje broj 0902-1325 2021-3 od 29.11.2021.godine kojim stavlja pod privremeno starateljstvo mal. X X, a za staraoca postavlja socijalnu radnicu Centra.

Dana 30.11.2021.godine radnici Centra su u saznanju da je X X zbog krivičnog djela na štetu maloljetne X X lišen slobode i odlaze u kuću X X, obavljaju razgovor sa maloljetnom X u cilju njenog izmještanja, gdje je saopštila da trenutno ne želi da ode kod babe, ali će o svemu tome razmisliti.

Na osnovu sačinjenog nalaza i mišljenja broj 02-2037 od 02.12.2021.godine, Stručni tim Centra je uspio da uz asistenciju policije izmjesti maloljetnu X kod babe u Gusinje, ali se ona nakon dva sata ponovo vratila u porodicu X.

Dana 08.12.2021.godine održan je u prostorijama Centra multidisciplinarni tim na kojem su prisustvovali pored stručnog tima JU Centra za socijalni rad za opštine Pav i Gusinje i predstavnici Uprave policije, načelnik,

predstavnicu Osnovnog državnog tužilaštva i predstavnici Osnovne škole iz Gusinja - razredni starješina i psihološkinja škole, a u vezi sa dosadašnjim aktivnostima preduzetim od strane Centra u cilju izmiještanja mal. X X i drugim aktivnostima organa starateljstva u cilju najboljeg interesa iste.

-da je psihološkinja škole u izvještaju koji je dostavila o učenici X navela da se na časovima ponašala prostojno, nikada nije remetila čas i njeno ponašanje je bilo umjesno; da je sa vršnjacima i društvom iz odjeljenja bila u korektnim odnosima i da što se tiče toga nije bilo problema; ali je navela da je X često izostajala sa nastave; da je izostanke pravdala njena baba, nekada uz ljekarsko opravdanje, nekada samo porukom koju je upućivala razrednoj starješini da je bolesna, da ima stomačne probleme, probleme u želudcu i slično; da je bilo dana kada nije bila odjevena na način koji nije u skladu sa školskim kodeksom, na što joj je skrenuta pažnja i to je bilo korigovano.

-da je dostavljen izvještaj od strane razrednog starješine koja je navela da je prije pandemije X češće izostajala sa nastave, da je časove pravdala baba raznim razlozima i ljekarskim uvjerenjima; da je savjetovana da se podvrgne analizama detaljnim jer je u pubertetskim osjetljivim godinama; da nakon toga nije izostajala, da je nastavu online redovno pratila; da je osmi razred počela da pohađa redovno sve do 08.11.2021.godine kada joj je baba javila da X ne može da dođe na nastavu jer ima grip; da se tada nije pojavljivala u školi, niti je baba dolazila na roditeljski sastanak; da joj je dana 11.11.2021.godine kada je pozvala babu, baba izjavila da je X pobjegla, tj. udala se; da je o ovom saznanju obavijestila direktoricu i psihološkinju škole, koje su kasnije obavile razgovor sa babom, koja im je navela da djevojčica ne želi da se vrati kod nje, a i ako se vrati sigurno neće pohađati nastavu jer će je biti sramota.

-na osnovu rada kroz multidisciplinarni tim skupa su došli su do zajedničkog zaključka na koji način maloljetnu X izmjestiti iz porodice X, gdje su organizovali postupak izmiještanja na način što je stručni tim organa starateljstva zajedno sa majkom maloljetne X X X koja je došla iz Austrije, a uz asistenciju službenika policije, otišao u porodičnu kuću, gdje su majka X i stručni radnici organa starateljstva obavili razgovor sa mal. X i tom prilikom uspjeli da je izmijeste iz porodice X.

Organ starateljstva je roditelju-majci X predočio da preuzme dalju brigu i staranje i da se ubuduće adekvatno brine o njoj, s obzirom da je maloljetna X presudom Osnovnog suda u Plavu P.br. 99/2012 od 31.10.2021.godine povjerena na njegu, čuvanje i vaspitanje majci X X, udata X. Centar je donio rješenje broj 02-2148 od 09.12.2021.godine gdje su uputili maloljetnu X X u Nvo „ISKRA" savjetovalište za brak i porodicu u Beranama, koji će joj pružiti savjetodavno-terapijske i socijalno-edukativne usluge.

Na osnovu službene zabilješke broj 02-2131 majka maloljetne X je izjavila da će 11.12.2021.godine putovati za Austriju gdje živi i radi i da će svoju maloljetnu kćerku X povesti sa sobom, da bi obavijestila Centar telefonskim putem dana 12.12.2021.godine, da su stigli u Austriju.

5. U dostavljenom izjašnjenju Osnovnog državnog tužilaštva u Plavu se između ostalog navodi: da su u vezi predmetnog događaja u Osnovnom državnom tužilaštvu u Plavu formirana dva predmeta protiv X X iz xx, opština Plav i to jedan zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore i drugi zbog krivičnih djela nedozvoljene polne radnje iz člana 208. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore i krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore. Nakon sprovedenog postupka izviđaja u oba predmeta, tužilaštvo je podnijelo dva optužna predloga protiv navedenog lica i to jedan zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore, a drugi zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti iz člana 168. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore. Napominju da su od strane direktorice Centra za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje obaviješteni da su službenici tog Centra više puta posjećivali maloljetnu X X u porodici osumnjičenog, te da su je dva puta uzeli i predali njenoj babi, te da se oba puta maloljetna X vratila u porodicu X X, a da su uspjeli ponovo da je uzmu i predaju njenom zakonskom zastupniku-majci X X. Takođe pred Višim tužilaštvom u Bijelom Polju vodi se postupak protiv X X zbog djela iz njihove nadležnosti.

6. U dostavljenom izjašnjenju Uprave za inspeksijske poslove – Odsjeka za inspekciju socijalne i dječije zaštite se navodi: da inspeksijskim nadzorom predmet maloljetne X X nije unijet kroz sistem tzv. voditelji slučaja, kao aktivnog predmeta kroz Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS), što se obavlja shodno proceduri koja je propisana Pravilnikom o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad.

Inspeksijskim nadzorom je utvrđeno da nadležni Centar za socijalni rad u postupku nije sproveo proceduru propisanu članom 26-56 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, naime po podnesku od 10.11.2021.godine, nije shodno Pravilniku i obrascima iz Pravilnika o organizaciji i normativima standardima i načinu rada Centra za socijalni rad (Sl.list CG ' br 58/13 30/15 17/16 43/19) procesuirao slučaj naročito ispitujući da li ima elemenata fizičkog i psihičkog zlostavljanja odnosno zanemarivanja mal. X X u smislu odredbi člana 26 stav 3 tač 1 Pravilnika; od strane ovlašćenih lica u Centru nijesu preduzete radnje provjere prihvatljivosti

podneska, određen prioritet postupanja, formiran dosije korisnika, ispitano da li je potrebno formirati porodični dosije; da nije sačinjena početna procjena na obrascu PR-1; shodno daljem postupku Centar nije u skladu sa ovlaštenjima propisanim članom 114 Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i članom 35 stav 1 tač 5 i 36 stav 1 tač 1 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, pribavio relevantne podatke od stručnjaka drugih službi i drugih lica koja su u kontaktu sa djetetom i odraslim licima, odnosno u konkretnom slučaju od JU OŠ "xx" u Gusinju, pribavio izvještaje od školskog psihologa i razrednog starješine u kojoj je maloljetna X X redovna učenica kao i nalaz psihologa/psihijatra relevantne nadležne ustanove.

Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, a na osnovu čl. 36 Zakona o inspekcijском nadzoru („Sl.list RCG" br 39/03; „Sl.list CG" 76/09 57/11 18/14 11/15 52/16), a uz saglasnost odgovornog lica bez donošenja pisanog rješenja inspektorka socijalne i dječije zaštite, je ukazala odgovornom licu u JU Centru za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje, da u roku od 15 dana otkloni nepravilnosti i u predmetnom postupku sprovede do kraja proceduru propisano članom 26-56 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad („Sl.list CG „ br 58/13 30/15. 17/16 43/19) naročito ispitujući da li ima elemenata fizičkog i psihičkog zlostavljanja, odnosno zanemarivanja djeteta u smislu odredbi člana 26 stav 3 tač 1 a u vezi sa članom 35 stav 1 tač 5 i 36 stav 1 tač 1 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, na obrascima propisanim Pravilnikom, odnosno, da na osnovu člana 114 stav 1 tač 1 Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti izvrši procjenu stanja, potreba snaga i rizika maloljetne X X uz pribavljanje relevantnih podataka od stručnjaka drugih službi i drugih lica koja su u kontaktu sa djetetom i odraslim licima, konkretno od osnovne škole i relevantne medicinske ustanove, u skladu sa članom 35 stav 1 tač 5 i 36 stav 1 tač 1 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad.

7. U dostavljenom izjašnjenju Uprave za inspekcijske poslove – Odsjek za inspekciju za prosvjetu se između ostalog navodi: u postupku inspekcijского nadzora, prosvjetni inspektor je uvidom u evidenciju i dokumentaciju škole utvrdio sljedeće: Uvidom u Odjeljensku knjigu VIII-I odjeljenja, prosvjetni inspektor je konstatovao: da je X X u I klasifikacionom periodu postigla opšti uspjeh – nedovoljan: srednja ocjena 2.21; da je ista u I klasifikacionom periodu opravdano odsustvovala sa nastave 8 nastavnih časova, dok je neopravdano odsustvovala za isti period 1 nastavni čas; da u rubrici zabilješke odjeljenskog starješine se navodi da je "Učenica samovoljno napustila školu dana 16.11.2021. godine". Uvidom u istu Odjeljensku knjigu prosvjetni inspektor nalazi da učenica X počev od 08.11.2021. godine, ne pohađa nastavu, te da je ista upisivana u odsutne učenike sve do 16.11.2021. godine. Uvidom u istu Odjeljensku knjigu prosvjetni inspektor konstatuje da u rubrici saradnja sa roditeljima/starateljima, na I redovnom roditeljskom sastanku, koji je održan dana 10.11.2021. godine, niko se od roditelja ili staratelja nije pojavio na istom, dok je ostvarena individualna saradnja sa babom X X dana 08.11.2021. godine, 11.11.2021. godine i 16.11.2021. godine.

Na dan vršenja inspekcijского nadzora odjeljenski strješina izjavila je da je dana 08.11.2021 godine, obavila telefonski razgovor sa X X X (babom učenice) kojom prilikom je obavijestila da će učenica biti odsutna zbog bolesti-gripe; dok je dana 11.11.2021.godine takođe u telefonskom razgovoru baba učenice obavijestila odjeljenskog starješinu, da je učenica pobjegla od kuće, tj. rekla joj je da se učenica udala, nakon čega se dana 16.11.2021. godine, baba učenice odazvala ponovnom pozivu odjeljenskog starješine i došla u školu kojom prilikom je obavila razgovor sa odjeljenskim starješinom u prisustvu psihološkinje. Nakon čega je, a po nalogu, v.d direktora škole, a prema izjavi iste, datoj inspektor u dan vršenja inspekcijского nadzora, dala nalog odjeljenskom starješini da konstatuje u Odjeljenskoj knjizi da je X X učenica samovoljno napustila školu, pozivajući se na član 44 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju kojim je propisano da učenik može, u toku nastavne godine, po najavi, da odsustvuje iz škole do pet radnih dana.

Aktom br. 445 od 24.11.2021. godine, v.d.direktora škole, odnosno škola obratila se JU Centru za socijalni rad - Područnoj jedinici Gusinje, a povodom novonastale situacije s učenicom VIII X X U istom je opisala što su u međuvremenu uradili i preduzeli, te da nakon 16.11 2021. godine nemaju više informacija o učenici, te da su zainteresovani šta se trenutno događa sa učenicom i u kojem smjeru slučaj ide, ta da Centar mole da ih obavijesti, kako bi mogli preduzeti adekvatne mjere.

Rješenjem br. 02-2084 od 07.12.2021. godine JU Centar za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje je upoznao školu o formiranju multidisciplinarnog tima po predmetu X X. U istom je navedeno da se hitno zakazuje sastanak za dan 08.12.2021. godine u prostorijama Centra za socijalni rad u Plavu, na kojem su pozvani i prestavnici JU OŠ „xx" Gusinje, i to: psiholog i razredni starješina.

Na dan vršenja inspekcijского nadzora zatražene su pisane izjave u vezi sa predmetnom situacijom, od strane v.d direktora škole, odjeljenskog starješine i psihološkinje, a shodno čl.14.stav 1 tačka 3 Zakona o inspekcijском nadzoru.

Uvidom u Izvještaj koji je sačinila psihološkinja škole sa sastanka multidisciplinarnog tima, prosvjetni inspektor nalazi da je povodom slučaja X X zatraženo od predstavnika škole da daju informacije koje bi bile od pomoći, kako bi se ovaj slučaj završio sa što boljim ishodom, kojom prilikom su date informacije kako se X ponašala u školi na časovima, o uspjehu, vladanju.

Na dan vršenja inspeksijskog nadzora zatražen je izvještaj sa sastanka multidisciplinarnog tima održanog 08.12.2021. godine na kojem su prisustvovali i predstavnici škole, tj. razredni starješina i psiholog škole; Kako škola nije bila u posjedu Zapisnika prosvjetni inspektor je obavezao v.d. direktora škole da je isti dužan da ga dostavi na uvid inspektor;

Takođe, na dan ponovnog inspeksijskog nadzora, tj. 16.12.2021. godine, v.d. direktora škole je dopunila svoju izjavu i navela da je „baba X dana 14.12.2021. godine, tražila da je primi, što je i uradila tokom razgovora je saopštila da je mama učenice, odvela X za Austriju dana 11.12.2021. godine; saopšteno je da je majka učenice dobila saglasnost od Tužilaštva i Centra za socijalni rad kojom prilikom je baba tražila savjet, šta treba da pošalje od dokumentacije majki učenice, da bi se tamo mogla upisati.

Takođe su naveli da je odredbom člana 4 stav 1 i 2 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju propisano da je osnovno obrazovanje i vaspitanje po javno važećem obrazovnom programu obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života. Roditelj i staratelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuni osnovnoškolsku obavezu iz stava 1 ovog člana.

Odredbom člana 36 stav 1 i 2 istog Zakona propisano je da je škola dužna da podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje nije upisano u školu, odnosno ne ispunjava osnovno školsku obavezu. Prijavu iz stava 1 ovog člana škola je dužna da podnese u roku od 15 dana od isteka roka za upis, odnosno od dana prestanka ispunjenja osnovno školske obaveze.

Odredbom člana 42 istog Zakona propisano je da učenik ne može biti isključen iz škole za vrijeme obaveznog pohađanja škole.

Odredbom člana 66 istog Zakona propisane su vaspitne mjere u školi koje se primjenjuju prema učenicima samo u slučaju ako imaju pedagoško opravdanje. Vaspitne mjere su: pismena opomena odjeljenjskog starješine, ukor direktora, ukor nastavničkog vijeća i premještanje u drugo odjeljenje ili drugu školu, po pravilu u istom mjestu. Vaspitne mjere važe samo u godini u kojoj su izrečene....

Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja prosvjetni inspektor konstatovao da škola nije postupila u skladu sa odredbom člana 36 stav 1 i 2 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, shodno kojoj je bila u obavezi da zbog neispunjavanja osnovno školske obaveze maloljetne učenice X X , podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje ne ispunjava osnovno-školsku obavezu, u roku od 15 dana od dana prestanka ispunjenja osnovno-školske obaveze. Na osnovu navedenog, kao upravna mjera, ukazalo se odgovornom licu subjekta nadzora da je dužna da se u budućem radu pridržava pozitivnih zakonskih propisa, u protivnom prosvjetni inspektor će preduzeti upravne mjere i radnje iz domena svojih nadležnosti.

8. U dostavljenom izjašnjenju Ministarstva finansija i socijalnog staranja Crne Gore se navodi: Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, takođe je bilo uključeno u rješavanje problema mladb. X X , te pružalo smjernice i podršku stručnim radnicima centra. Dana 06.12.2021.godine obavljen je stručni nadzor nad radom Centra za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje u predmetu mladb. X X . Stručni nadzor obavila je komisija imenovana od strane Ministarstva finansija i socijalnog staranja. Nakon dolaska majke X, organ starateljstva organizovao je postupak izmještanja mladb. X, samom potupku izmještanja prethodio je dogovor postignut između organa starateljstva, majke X i službenika policije. Centar za socijalni rad je nakon izmještanja djevojčice donio rješenje kojim se mladb. X upućuje u savjetovalište NVO „ISKRA“ koja pruža savjetodavno-terapijske i socijalno edukativne usluge. Dana 11.12.2021.godine majka mladb. X je u prostorijama Centra obavila razgovor sa stručnim radnicima i obavijestila da će svoju mladb. ćerku X povesti sa sobom u Austriju.

III UTVRĐENE ČINJENICE

4. Na osnovu navoda iz pritužbe, izjašnjenja i dostavljene dokumentacije u ispitnom postupku je utvrđeno:

- da su u bračnoj zajednici X X i X X dobili dvoje djece X (14) i X (10) X;

- da je bračna zajednica prestala da postoji presudom Osnovnog suda u Plavu P.br.299/2012 od 31.10.2012.godine, i da su nakon razvoda braka presudom djeca povjerena majci X X na brigu, čuvanje i vaspitanje, dok je ocu određeno izdržavanje i uređen način kontaktiranja;
- da otac živi i radi u Americi i da nije dolazio u Crnu Goru posljednjih šest godina;
- da se majka prije tri godine ponovo udala, pošla da živi u Austriju i tamo zasnovala porodicu;
- da su se djeca vratila iz Austrije u Gusinje, jer nijesu mogla da se prilagode na uslove i jezik u Austriji, i da žive kod babe sa majčine strane X X, koja je preuzela brigu o njima;
- da baba X organa nije bila postavljena za privremenog staratelja djece od nadležnog organa;
- da je X X učenica osmog razreda osnovne škole "xx" u Gusinju;
- da je zbog različitih razloga X često odsustvovala sa nastave;
- da škola o odsustvovanjima nije obavještavala X ne roditelje, već babu koja je pravdala časove;
- da je inspekcija za prosvjetu utvrdila da škola koju pohađa X X nije postupila u skladu sa odredbom člana 36 stav 1 i 2 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, shodno kojoj je bila u obavezi da zbog neispunjavanja osnovno školske obaveze maloljetne učenice X X, podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje svoje obaveze ne ispunjava;
- da je maloljetna X bila u vezi, a kasnije u vanbračnoj zajednici sa punoljetnim licem X X, koji je već bio u vanbračnoj zajednici sa xx i da imaju dvoje maloljetno djece;
- da je po dospijeću slučaja u javnost X X lišen slobode zbog osnovane sumnje da je izvršio nekoliko krivičnih djela i to vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 st. 1 KZCG, nedozvoljene polne radnje iz člana 208. stav 1. KZCG, krivično djelo ugrožavanje sigurnosti iz člana 168. stav 1. KZCG, krivično djelo silovanje iz čl.204 KZCG i krivično djelo obljuba sa djetetom iz čl. 206 KZCG, gdje mu je određeno tužilačko zadržavanje od 72 časa;
- da je Inspekcija za socijalnu i dječiju zaštitu utvrdila da predmet maloljetne X X nije unijet kroz sistem tzv. voditelji slučaja, kao aktivnog predmeta kroz Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS), da nije sproveo proceduru propisanu članom 26-56 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, da nije shodno Pravilniku i obrascima iz Pravilnika o organizaciji i normativima standardima i načinu rada Centar za socijalni rad (Sl.list CG ' br 58/13 30/15 17/16 43/19) procesuirao slučaj naročito ispitujući da li ima elemenata fizičkog i psihičkog zlostavljanja odnosno zanemarijnja mal. X X u smislu odredbi člana 26 stav 3 tač 1 Pravilnika; da od strane ovlašćenih lica u Centru nijesu preduzete radnje provjere prihvatljivosti podneska, određen prioritet postupanja, formiran dosije korisnika, ispitano da li je potrebno formirati porodični dosije; da Centar nije u skladu sa ovlašćenjima propisanim članom 114 Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i članom 35 stav 1 tač 5 i 36 stav 1 tač 1 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, pribavio relevantne podatke od stručnjaka drugih službi i drugih lica koja su u kontaktu sa djetetom i odraslim licima, odnosno u konkretnom slučaju od JU OŠ" xx" u Gusinju, pribavio izvještaje od školskog psihologa i razrednog starješine u kojoj je maloljetna X X redovna učenica kao i nalaz psihologa/psihijatra relevantne nadležne ustanove;
- da je Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, takođe bilo uključeno u rješavanje problema mlđb.X X, te pružalo smjernice i podršku stručnim radnicima centra;
- da je majka sa sobom dana 11.12.2021.godine, pvela maloljetnu X u Austriju;
- da su se nadležni organi koji su postupali u predmetu bavili samo događajima u periodu od prijave događaja do odlaska djevojčice sa majkom u Austriju.

IV RELEVANTNI PROPISI

5. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br.1/2007 i 38/2013) utvrđeno je:

Crna Gora jemči i štiti prava i slobode. Prava i slobode su nepovredivi.

Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih. (Član 6)

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu. (Član 8)

Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda. (Član 19)

Roditelji su obavezni da brinu o djeci, da ih vaspitavaju i školuju. (Član 72)

Dijete uživa prava i slobode primjerno njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe. (član 74)

6.Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrotvorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere. (Član 3. stav 1 i 2)

Države-potpisnice će osigurati da se institucije, službe i ustanove odgovorne za brigu o djeci i njihovu zaštitu pridržavaju standarda uspostavljenih od odgovarajućih vlasti, naročito u pogledu sigurnosti, zdravlja, u broju i prikladnosti njihovog osoblja kao i odgovarajućeg nadzora nad njima. (čl. 3)

Države-potpisnice se slažu da se obrazovanje djeteta usmjeri ka:

(a) Razvoju dječije ličnosti, talenta i mentalnih i fizičkih sposobnosti do njihovih punih mogućnosti;

(d) Pripremi djeteta za odgovoran život u slobodnom društvu, u duhu razumijevanja, mira, tolerancije, jednakosti ..(čl. 29 stav 1 tačka 1 i 4)

Države članice obavezuju se da zaštite dijete od svih oblika seksualnog izrabljivanja i seksualne zloupotrebe. U tom cilju, države članice posebno preduzimaju sve odgovarajuće nacionalne, bilateralne i multilateralne mjere za sprečavanje: (a) navođenja ili prisiljavanja djeteta da učestvuje u nezakonitim seksualnim aktivnostima; (b) eksploatatorskog korišćenja djece u prostituciji ili drugim nezakonitim seksualnim radnjama; (c) eksploatatorskog korišćenja djece u pornografskim predstavama i časopisima. (Član 34)

7.Konvencija Savjeta evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja – Lanzarot konvencija, propisuje:

1. Svrha ove Konvencije je:

- a. spriječiti i suzbijati seksualno iskorištavanje i seksualnu zloupotrebu djece;
- b. zaštititi prava djece žrtava seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe;
- c. unaprijediti nacionalnu i međunarodnu saradnju protiv seksualnog iskorištavanja i zloupotrebe djece.

2. Da bi se osigurala učinkovita implementacija njenih odredaba od strane potpisnika, ovom Konvencijom se uspostavlja poseban monitoring mehanizam. (Član 1)

Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere za sprečavanje svih oblika seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece i zaštite djece (Član 4)

1. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere za poticanje svijesti o zaštiti i pravima djece među osobama koje imaju redovan kontakt sa djecom u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj zaštiti, pravosudnom i policijskom sektoru, i u oblasti koje se odnose na sport, kulturu i aktivnosti u slobodno vrijeme.

2. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere kako bi se osiguralo da osobe iz paragrafa 1 steknu adekvatno znanje o seksualnom iskorištavanju i seksualnoj zloupotrebi djece, o načinu kako ih identifikovati i mogućnosti pomenutoj u članu 12,paragraf 1.

3. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere, u skladu sa svojim lokalnim zakonom, kako bi se osiguralo da pristup tim zanimanjima, čije obavljanje posla podrazumijeva redovan kontakt sa djecom, imaju kandidati koji nisu osuđivani za djela seksualnog iskorištavanja ili seksualne zloupotrebe djece. (Član 5)

Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere kako bi se osiguralo da djeca, tokom osnovnog i srednjeg obrazovanja, dobiju informacije o rizicima seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe, kao i o sredstvima kako da se zaštite, prilagođenim njihovom uzrastu.

Ova informacija, pripremljena u saradnji sa roditeljima, kada je to moguće, prezentovaće se u okviru opšteg konteksta informacija o seksualnosti i posvetit će se posebna pažnja situacijama rizika, naročito rizika koji su uključeni u korištenje novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija. (Član 6)

Članica potpisnica će osigurati da osobe za koje postoji bojazan da bi mogle počinuti bilo koje krivično djelo, utvrđeno u skladu sa ovom Konvencijom, mogu imati pristup, kada je to prikladno, efikasnim programima i mjerama namijenjenim procjeni i sprečavanju rizika od činjenja krivičnog djela (Član 7)

1. Članica potpisnica će raditi na unaprjeđenju i vođenju kampanja za podizanje svijesti u opštoj javnosti sa informacijama o fenomenu seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece i preventivnim mjerama koje se mogu preduzeti. (Član 8)

1. Članica potpisnica će poticati učešće djece, prema njihovom uzrastu, u razvoju i implementaciji državne politike, programa ili drugih inicijativa koje se odnose na borbu protiv seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece. (Član 9)

1. Članica potpisnica će preduzeti potrebne mjere kako bi se osigurala koordinacija na nacionalnom i lokalnom nivou između različitih agencija zaduženih za zaštitu, sprečavanje i borbu protiv seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece, osobito u sektoru obrazovanja, zdravstvenom sektoru, socijalnim službama, policijskim i pravosudnim organima.

2. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere za uspostavljanje i imenovanje:

a) nezavisnih nadležnih nacionalnih ili lokalnih institucija za unaprjeđenje i zaštitu prava djeteta, osiguravši da su oni osposobljeni sa posebnim sredstvima i odgovornostima;

b) mehanizama za prikupljanje podataka ili fokusnih tačaka, na nacionalnim ili lokalnim nivoima i u saradnji sa civilnim društvom, u svrhu osmatranja i procjene fenomena seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece, uz dužno poštovanje zahtjeva za zaštitom ličnih podataka osobe.

3. Članica potpisnica će podsticati saradnju između kompetentnih državnih organa, civilnog društva i privatnog sektora kako bi se bolje spriječilo i borilo protiv seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe djece. (Član 10)

1. Članica potpisnica će uspostaviti učinkovite socijalne programe i pokrenuti multidisciplinarnе strukture da se osigura potrebna potpora žrtvama, njihovoj bliskoj rodbini i svakom licu koje je zaduženo za vođenje brige o njima.

2. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi se osiguralo da u slučajevima kada je starosna dob žrtve neizvjesna, a postoje razlozi da se vjeruje da je žrtva djeteta, mjere zaštite i pružanja pomoći će se primjeniti na njega ili nju do verifikacije starosne dobi žrtve. (Član 11)

1. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi se osiguralo da se pravila tajnosti, nametnuta internim zakonom na određene profesionalne osobe koje su pozvane da rade u kontaktu sa djecom, ne predstavlja prepreku za mogućnost da ti profesionalci podnose izvještaje službama odgovornim za zaštitu djece, o svakoj situaciji kada imaju razumne osnove da vjeruju da je dijete žrtva seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe.

2. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi podstakla svaku osobu koja zna ili sumnja, u dobroj namjeri, u seksualno iskorištavanje ili seksualnu zloupotrebu djece, da prijavi te činjenice nadležnim službama. (Član 12)

Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi ohrabrila i pružila podršku uspostavljanju informacione službe, kao što su telefonske ili internetske linije za pružanje pomoći, davanje savjeta pozivateljima, čak u tajnosti ili uz dužno poštovanje njihove anonimnosti. (Član 13)

1. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi se pružila pomoć žrtvama, kratkoročno i dugoročno, u fizičkom i psihosocijalnom oporavku.

Poduzete mjere, u skladu sa ovim paragrafom, moraju uzeti u obzir gledišta, potrebe i želje djeteta.

2. Članica potpisnica će preduzeti mjere, prema uvjetima koje propisuje njen lokalni zakon, za saradnju sa nevladinim organizacijama, drugim relevantnim organizacijama ili drugim elementima civilnog društva koji su angažovani na pružanju pomoći žrtvama...

4. Članica potpisnica će preduzeti potrebne zakonske ili druge mjere kako bi se osiguralo da osobe, koje su bliske žrtvi, mogu koristiti, kada je to prikladno, terapeutsku pomoć, naročito hitnu psihološku njegu. (Član 14)

1. Svaka ugovorna strana preduzima potrebne zakonodavne ili druge mjere kojima se obezbjeđuje da se navedeno umišljajno ponašanje smatra krivičnim djelom:

a. upražnjavanje seksualnih aktivnosti sa djetetom koje, prema važećim odredbama domaćeg zakona, nije u zakonskom starosnom dobu za stupanje u seksualne odnose;

b. upražnjavanje seksualnih aktivnosti sa djetetom uz:

- prinudu, silu ili prijetnje;

- zloupotrebu povjerenja autoriteta i uticaja koje učinilac ima u odnosu na dijete, uključujući takvo ponašanje i unutar porodice ili

- zloupotrebu djetetovog izuzetno ranjivog stanja, naročito usljed duševnog ili fizičkog invaliditeta ili zavisnog položaja.

2. Za potrebe stava 1 ovog člana, svaka ugovorna strana precizira starosnu granicu djeteta ispod koje je zabranjeno upuštati se u seksualne radnje sa djetetom.

3. Odredba člana 18 stav 1 tačka a, ne odnosi se na dobrovoljne seksualne odnose među maloljetnicima. (Član 18)

Svaka ugovorna strana preduzima potrebne zakonodavne ili druge mjere da se krivičnim djelom smatra smišljeno ponašanje koje uzrokuje da dijete koje, prema relevantnim odredbama domaćeg zakona, nije još doseglo starosno doba utvrđeno u članu 18 stav 2, prisustvuje seksualnom zlostavljanju ili seksualnim aktivnostima, čak iako u njima ne učestvuje. (Član 22)

Članica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere da krivično procesuiran namjeran prijedlog, putem informacionih i komunikacionih tehnologija, odrasle osobe da se sastane sa djetetom koje nije dostiglo starosnu dob postavljenu primjenom člana 18, paragraf 2, u svrhu činjenja bilo kojeg krivičnog djela postavljenog u skladu sa članom 18, paragraf 1a, ili člana 20, paragraf 1a, protiv njega ili nje, kada je ovakav prijedlog praćen materijalnim aktima koja dovode do takvog susreta. (Član 23)

1. Članica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere kako bi osigurala da se istrage i krivični postupci vode u najboljem interesu i poštujući prava djeteta.

2. Članica će usvojiti zaštitni pristup prema žrtvama, osiguravši da istrage i krivični postupci ne pogoršaju traume koje je dijete doživjelo i da iza odgovora krivične pravde uslijedi pomoć, kada je to prikladno.

3. Članica će osigurati da se istrage i krivični postupci tretiraju kao prioritet i da se vrše bez neopravdanog odlaganja.
4. Članica će osigurati da mjere, primjenljive pod ovim poglavljem, ne prejudiciraju prava na odbranu i zahtjeve za objektivnim i nepristrasnim suđenjem, u skladu sa članom 6 (Član 30)

1. Članica će preduzeti potrebne zakonske i druge mjere da zaštiti prava i interese žrtava, uključujući njihove posebne potrebe kao svjedoka, u svim fazama istrage i krivičnog postupka, a naročito:

a) dajući im obavještenje o njihovim pravima i uslugama koje im stoje na raspolaganju i, osim ako ne žele da prime takve informacije, praćenje njihovih žalbi, optužbi, općeg napretka istrage ili postupka, njihove uloge kao i ishod njihovih predmeta;

b) osiguravši, makar u slučajevima kada se žrtve i njihove porodice mogu naći u opasnosti, da mogu biti obaviješteni, ako je potrebno, kada lice koje se krivično goni ili je osuđeno izlazi na privremenu ili konačnu slobodu;

c) omogućiti im, u skladu sa proceduralnim pravilima lokalnog zakona, da budu saslušani, da daju dokaze i vrše izbor načina kako prezentirati svoja viđenja, potrebe i želje, direktno ili preko posrednika, te da ona budu razmatrana;

d) osigurati im odgovarajuće službe za podršku kako bi njihova prava i interesi bili valjano izloženi i uzeti u obzir;

e) štiti njihovu privatnost, njihov identitet i njihov ugled, i uzimajući u obzir mjere koje su u skladu sa lokalnim zakonom, spriječiti javno rasturanje informacija koje bi mogle dovesti do njihove identifikacije;

f) osigurati njihovu sigurnost, kao i njihove porodice i njihovih svjedoka, od zastrašivanja, osvete i ponovne viktimizacije;

g) osigurati da se izbjegava kontak između žrtava i počinitelja u sudu i prostorijama policije, osim ako nadležni organi ne naredi drugačije, u najboljem interesu djeteta, ili kada istraga ili sudski postupci traže upostavljanje takvog kontakta.

2. Članica će osigurati da žrtve imaju pristup, počevši od njihovog prvog kontakta, sa nadležnim organima, informacijama o relevantnim sudskim i administrativnim postupcima.

3. Članica će osigurati da žrtve imaju pristup, koji je besplatan ako je zajamčen, pravnoj pomoći, kada je moguće da imaju status strane u krivičnom postupku. onvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda..... Član 31

8. Evropska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (Savjet Evrope) propisuje:

U postupcima koji se tiču djeteta sudski organ postupa hitno, kako bi se izbjegla nepotrebna odlaganja i obezbijedili postupci kojima se osigurava brzo sprovođenje donijetih odluka.

Sudski organi su ovlašćeni da u hitnim slučajevima, kad je to potrebno donesu odluke koje odmah postaju izvršne.“ (član 7)

9.Porodični zakon Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 1/2007 i "Sl. list CG", br. 53/2016 i 76/2020) propisuje:

Prava djeteta su nedjeljiva, uzajamno povezana i cjelovito se ostvaruju.

Država je dužna da poštuje i unapređuje prava djeteta i preduzima potrebne mjere za zaštitu djeteta od zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i diskriminacije.

Svako je dužan da obavijesti centar za socijalni rad (u daljem tekstu: organ starateljstva) o povredi prava djeteta za koju sazna.

Mjere kojima se zadire u porodični život dopuštene su samo ako se zaštita članova porodice ne može obezbijediti na manje restriktivan način, pružanjem usluga socijalne i dječje zaštite.

U ostvarivanju, unapređivanju i zaštiti prava djeteta nadležni organi, ustanove, javne službe i pojedinci dužni su da međusobno sarađuju. (Član 5)

Svako je dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se direktno ili indirektno tiču djeteta.

Najbolji interes djeteta ima prioritet i utvrđuje se polazeći od:

- prava djeteta;
- mišljenja i želje djeteta;
- uzrasta, razvojnih sposobnosti i drugih ličnih svojstava djeteta;
- potrebe zaštite života i zdravlja djeteta;
- potrebe osiguranja bezbjednosti djeteta;
- potrebe fizičkog, emocionalnog, obrazovnog, socijalnog i drugog razvoja djeteta;
- prethodnog iskustva i okolnosti u kojima dijete živi;
- drugih okolnosti i stanja koja mogu da utiču na dobrobit djeteta. (Član 5b)

Bračni supružnici sporazumno odlučuju o podizanju zajedničke djece i o tome kako će urediti odnose i obavljati poslove koji se tiču bračne, odnosno porodične zajednice. Član 44

Roditeljsko pravo sačinjavaju prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje djece.(Član59)

Roditeljsko pravo pripada majci i ocu zajedno. (Član 60)

Dijete ima pravo na život i razvoj u zdravoj i bezbjednoj životnoj i socijalnoj sredini.

Dostojanstvo djeteta je neprikosnoveno i svi su dužni da ga poštuju i štite.

Svi su dužni da postupaju prema djetetu uz poštovanje njegove ličnosti i individualnosti. (Član 61a)

Dijete ima pravo da živi sa roditeljima i pravo da se roditelji o njemu staraju prije svih drugih.

Pravo djeteta da živi sa roditeljima može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta. Sud može donijeti odluku o odvajanju djeteta od roditelja ako postoje razlozi za ograničenje ili lišenje roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici.

Dijete koje je navršilo 15 godina života i koje je sposobno za rasuđivanje može odlučiti sa kojim će roditeljem živjeti.

U slučaju spora u pogledu vršenja roditeljskog prava nad djetetom iz stava 4 ovog člana, sud donosi odluku u skladu sa željom djeteta, osim ako je to suprotno njegovom najboljem interesu. (Član 62)

Dijete ima pravo da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi.

Pravo djeteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta.

Sud može donijeti odluku o ograničavanju prava djeteta da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi ako postoje razlozi za ograničenje ili lišenje roditeljskog prava ili u slučaju nasilja u porodici. (Član 63)

Dijete ima pravo na najbolje moguće životne uslove za svoj pravilan i potpun fizički, psihički i emocionalni razvoj, u skladu sa svojim razvojnim potrebama. (Član 64)

Roditeljsko staranje podrazumijeva odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i unapređenja ličnih i imovinskih prava i dobrobiti djeteta i obuhvata čuvanje, podizanje, vaspitanje, obrazovanje, zastupanje, izdržavanje, kao i upravljanje i raspolaganje imovinom djeteta.

Roditelji su dužni da roditeljsko staranje vrše u najboljem interesu djeteta, u skladu sa njegovim razvojnim potrebama i mogućnostima.

Roditelji imaju pravo da dobiju sva obavještenja o djetetu od obrazovnih i zdravstvenih ustanova. (Član 69)

Roditelji imaju pravo i dužnost da sa djetetom razvijaju odnos zasnovan na ljubavi, povjerenju i uzajamnom poštovanju i da dijete usmjeravaju ka usvajanju onih vrijednosti koje imaju univerzalni karakter. (Član 71)

Roditelj koji samostalno vrši roditeljsko pravo dužan je da omogući i podstiče održavanje ličnih odnosa djeteta sa drugim roditeljem, srođnicima i licima sa kojima dijete vezuje posebna bliskost, ukoliko to nije ograničeno sudskom odlukom.

Roditelj koji sa djetetom održava lične odnose ne smije svojim ponašanjem ometati drugog roditelja u vršenju roditeljskog prava. (Član 79a)

Sudskom odlukom u vanparničnom postupku može roditelju koji nesavjesno vrši prava ili dužnosti prema djetetu ograničiti roditeljsko pravo.

Ograničenjem roditeljskog prava roditelju se može oduzeti vršenje jednog ili više prava i dužnosti prema djetetu, osim dužnosti da izdržava Dijete.

Sud će roditelju oduzeti pravo da živi sa djetetom ako u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta ili zbog prilika u porodici postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta.

Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje i vaspitanje djeteta naročito ako ne brine dovoljno o ishrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovnom pohađanju škole, ne sprečava dijete u štetnom druženju, skitnji, prosjačenju ili krađi. (Član 85)

Postupak za ograničenje roditeljskog prava pokreće sud po službenoj dužnosti, na predlog organa starateljstva, drugog roditelja ili djeteta.

Ograničenje roditeljskog prava se određuje u trajanju do godinu dana.

Žalba protiv odluke iz člana 85 ovog zakona ne odlaže izvršenje.

Prije isteka roka iz stava 2 ovog člana sud će ispitati sve okolnosti slučaja i u najboljem interesu djeteta novom odlukom vratiti roditeljima ograničeno pravo, produžiti trajanje izrečene mjere ili izreći drugu mjeru za zaštitu najboljeg interesa djeteta. (Član 86)

Organ starateljstva dužan je da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja.

Organi pravosuđa, drugi organi, medicinska, obrazovna i druga ustanova, nevladina organizacija i građani dužni su da obavijeste organ starateljstva čim saznaju da roditelj nije u mogućnosti da vrši roditeljsko pravo.

Organ starateljstva dužan je odmah po prijemu obavještenja da ispita slučaj i preduzme mjere za zaštitu prava djeteta.

Matičar je dužan da prijavi organu starateljstva rođenje djeteta čiji jedan ili oba roditelja nijesu poznati, radi preduzimanja mjera za njegovu zaštitu. (Član 80)

Ako opravdani interesi djeteta to zahtijevaju, organ starateljstva upozoriće roditelje na greške i propuste u vaspitanju i podizanju djeteta i pomoći im da dijete pravilno odgajaju, a može ih uputiti da se sami ili sa djetetom obrate određenom savjetovalištu, zdravstvenoj, socijalnoj, vaspitnoj ili drugoj odgovarajućoj ustanovi. (Član 81)

Kad je roditeljima potrebna trajnija pomoć i usmjeravanje u vršenju roditeljskih prava i dužnosti ili je neophodno neposredno praćenje stanja i uslova u kojima dijete živi, organ starateljstva odrediće nadzor nad vršenjem roditeljskog prava u pogledu djece ili u pogledu pojedinog djeteta.

OdlX o nadzoru organ starateljstva utvrdiće program nadzora i odrediti lice koje će pratiti razvoj djeteta, kontrolisati postupke roditelja, podnositi periodične izvještaje organu starateljstva i preduzimati druge mjere u interesu djeteta. (Član 82)

Pod starateljstvo će se staviti dijete čiji su roditelji:

1) umrli, nestali, nepoznati ili su nepoznatog prebivališta najmanje mjesec dana;

2) lišeni roditeljskog prava;

3) lišeni poslovne sposobnosti;

4) zlorabljivali ili grubo zanemarili vršenje roditeljskog prava;

5) odsutni i nijesu u mogućnosti da se redovno staraju o njemu, a nijesu ga povjerali na čuvanje i vaspitanje licu za koje je organ starateljstva utvrdio da ispunjava uslove za staraoca. (Član 230)

Staralac maloljetnog šticećenika dužan je da se kao roditelj stara o njegovoj ličnosti, a naročito zdravlju, vaspitanju, obrazovanju i osposobljavanju za samostalan život i rad. (Član 231)

U sporu za zaštitu prava djeteta i u sporu za vršenje roditeljskog prava sud je uvijek dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta. (Član 357)

Postupak za zaštitu prava djeteta je hitan. (Član 360)

Prije nego što donese odluku o zaštiti prava djeteta ili o vršenju roditeljskog prava, sud je dužan da zatraži nalaz i stručno mišljenje od organa starateljstva, porodičnog savjetovišta ili druge specijalizovane ustanove. (Član 361)

Prilikom donošenja odluke o vršenju roditeljskog prava i načinu održavanja ličnih odnosa sa drugim roditeljem, sud vodi računa o tome da ostvarivanje roditeljskog prava i održavanje ličnih odnosa djeteta sa drugim roditeljem ne ugrožava bezbjednost djeteta ili žrtve. (Član 363)

U bračnim sporovima o čuvanju i vaspitavanju djece sud po službenoj dužnosti odlučuje o izdržavanju maloljetne djece i punoljetne djece nad kojima je produženo roditeljsko pravo.

Sporazum roditelja o izdržavanju djeteta sud će prihvatiti samo ako je u skladu sa odredbama ovog zakona o određivanju izdržavanja.

Sud po službenoj dužnosti odlučuje o izdržavanju djeteta, kada u sporu za utvrđivanje očinstva utvrdi da je tuženi otac djeteta ili kad u sporu za utvrđivanje materinstva utvrdi da je tužena majka djeteta. (Član 365)

Postupak u sporovima za izdržavanje je hitan. (Član 366)

U sporovima za izdržavanje djece i djece nad kojom je produženo roditeljsko pravo, kao i u drugim sporovima u kojima se po službenoj dužnosti odlučuje o izdržavanju ove djece, sud po službenoj dužnosti određuje privremene mjere radi davanja izdržavanja, ako u izdržavanju djeteta ne učestvuju oba roditelja sa odgovarajućim doprinosom. (Član 369)

9. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 27/2013, 1/2015, 42/2015, 47/2015, 56/2016, 66/2016, 1/2017, 31/2017 - odlX US, 42/2017 i 50/2017) propisuje:

Prava iz socijalne i dječje zaštite i obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite ostvaruju se pod uslovima i na način propisan ovim zakonom. (Član 1)

Socijalna i dječja zaštita je djelatnost kojom se obezbjeđuju i ostvaruju mjere i programi namijenjeni pojedincu i porodici sa nepovoljnim ličnim ili porodičnim okolnostima, koji uključuju prevenciju, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku. (Član 2)

Socijalna i dječja zaštita ima za cilj unaprjeđenje kvaliteta života i osnaživanje za samostalan i produktivan život pojedinca i porodice.

U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, posebno se štite:

1) dijete:

- bez roditeljskog staranja;

- čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara;

- sa smetnjama i teškoćama u razvoju;

- sa problemima u ponašanju;

- koje zlorabljiva alkohol, drogu ili druga opojna sredstva;

- koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva;

- žrtva trgovine ljudima;

- kojom roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava;

- koje se zatekne van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja;

- trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;

- samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život;
- kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite. (Član 4)
Nadzor nad stručnim radom pružaoca usluge vrši nadležni organ državne uprave, u skladu sa ovim zakonom.
U nadzoru nad stručnim radom pružaoca usluge utvrđuje se da li su ispunjeni uslovi u odnosu na primjenu propisanih stručnih procedura i na korišćenje stručnih znanja i vještina tokom prijema, procjene, planiranja, pregleda efekata realizovanih aktivnosti i završetka rada sa korisnikom, na osnovu uvida u dokumentaciju i uvida u proces pružanja i efekata usluga.

Po završenom nadzoru nad stručnim radom pružaoca usluge sačinjava se izvještaj.

Bliže uslove i način vršenja nadzora nad stručnim radom pružaoca usluge propisuje nadležni organ državne uprave. (Član 163)

Inspekcijски nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ uprave nadležan za poslove inspekcijskog nadzora. Prava, dužnosti i ovlašćenja inspektora socijalne i dječje zaštite (Član 164)

Inspektor socijalne i dječje zaštite (u daljem tekstu: inspektor) samostalan je u radu u granicama ovlašćenja utvrđenih zakonom i propisima donešenim za sprovođenje zakona i lično je odgovoran za svoj rad.

Inspektor je dužan da postupa savjesno i nepristrasno u vršenju poslova inspekcijskog nadzora, da čuva kao službenu tajnu podatke do kojih dođe u toku vršenja nadzora, a posebno podatke iz dokumentacije korisnika.

U vršenju nadzora inspektor je ovlašćen da utvrđuje zakonitost rada i ispunjenost standarda i da u skladu sa ovim zakonom:

- 1) pregleda opšte i pojedinačne akte javne ustanove socijalne i dječje zaštite i drugog pružaoca usluga;
- 2) izvrši uvid u dokumentaciju javne ustanove socijalne i dječje zaštite i drugog pružaoca usluga na osnovu koje se ostvaruju prava i usluge socijalne i dječje zaštite;
- 3) izvrši neposredan uvid u ostvarivanje prava i usluga, upozori na uočene nepravilnosti i odredi mjere i rok za njihovo otklanjanje koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od šest mjeseci, a u hitnim slučajevima, naredi otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i nedostataka odmah;
- 4) zahtijeva izvještaje i podatke o radu javne ustanove socijalne i dječje zaštite i drugog pružaoca usluga;
- 5) izvrši provjeru ispunjenosti uslova za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite propisanih ovim zakonom;
- 6) sasluša i uzme izjave odgovornog lica, odnosno stručnog radnika i stručnog saradnika, kao i drugih zaposlenih, korisnika i drugih lica;
- 7) inicira postupak za utvrđivanje odgovornosti;
- 8) izvrši neposredan uvid u sprovođenje naloga izrečenih u postupku inspekcijskog nadzora, u skladu sa ovim zakonom;
- 9) razmatra predstavke pravnih i fizičkih lica koje se odnose na rad i pružanje usluga socijalne i dječje zaštite;
- 10) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom. (Član 165)

9. Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju ("Sl. list RCG", br. 64/2002, 49/2007 i "Sl. list CG", br. 45/2010, 40/2011 - dr. zakon, 39/2013 i 47/2017) propisuje:

Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od šest do 15 godina života.

Roditelj mora obezbijediti da njegovo dijete ispuni osnovnoškolsku obavezu iz stava 1 ovog člana.

Učenik je ispunio osnovnoškolsku obavezu nakon devet godina pohađanja škole.

Učenik koji u toku školske godine navršši 15 godina života ne može napustiti školu do kraja te školske godine. (Član 4)

Škola je dužna da podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje nije upisano u školu, odnosno ne ispunjava osnovno-školsku obavezu.

Prijavu iz stava 1 ovog člana škola je dužna da podnese u roku od 15 dana od isteka roka za upis, odnosno od dana prestanka ispunjenja osnovno-školske obaveze.

U cilju postizanja boljeg uspjeha u učenju i vladanju, kao i ispunjavanju dužnosti učenika, roditelj učenika saraduje sa školom. (Član 36)

Učenik može, u toku nastavne godine, po najavi, da odsustvuje iz škole do pet radnih dana uz saglasnost roditelja. (Član 44)

Vaspitne mjere u školi primjenjuju se prema učenicima samo u slučaju ako imaju pedagoško opravdanje.

Vaspitne mjere su: pismena opomena odjeljenjskog starješine, ukor direktora, ukor nastavničkog vijeća i premještaj u drugo odjeljenje ili drugu školu, po pravilu, u istom mjestu.

Vaspitne mjere važe samo u školskoj godini u kojoj su izrečene.

Škola je dužna da obavijesti učenika i roditelja u roku od tri dana od dana izricanja vaspitne mjere.

Učenik ili roditelj ima pravo prigovora na izrečenu vaspitnu mjeru školskom odboru, u roku od tri dana od dana obavještenja o izrečenoj vaspitnoj mjeri.

U radu školskog odbora po prigovoru na izrečenu vaspitnu mjeru obavezno učestvuje i pedagog škole.

Školski odbor odlučuje u roku od osam dana od dana podnošenja prigovora iz stava 5 ovog člana.
Prigovor na izrečenu vaspitnu mjeru premještaj u drugu školu odlaže izvršenje vaspitne mjere do donošenja odluke školskog odbora iz stava 7 ovog člana.
Protiv odluke školskog odbora ne može se voditi upravni spor.
Izuzetno od stava 3 ovog člana, vaspitna mjera premješta u drugu školu može da važi do kraja osnovnog obrazovanja, u skladu sa odlX nastavničkog vijeća. (Član 66)

10. Krivični zakonik Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020) propisuje:

Krivično djelo je djelo koje je zakonom određeno kao krivično djelo, koje je protivpravno i koje je skrivljeno. (Član 5)

(1) Kriv je za krivično djelo učinilac koji je uračunljiv i koji je postupao sa umišljajem, a bio je svjestan ili je bio dužan i mogao biti svjestan da je njegovo djelo zabranjeno.

(2) Za krivično djelo učinjeno iz nehata učinilac može biti kriv samo kad to zakon određuje. (Član 13)

(1) Nije uračunljiv učinilac koji u vrijeme izvršenja protivpravnog djela određenog u zakonu kao krivično djelo nije mogao da shvati značaj svog djela ili nije mogao da upravlja svojim postupcima usljed duševne bolesti, privremene duševne poremećenosti, zaostalog duševnog razvoja ili druge teže duševne poremećenosti (neuračunljivost).

(2) Učinilac krivičnog djela čija je sposobnost da shvati značaj svog djela ili sposobnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena usljed nekog stanja iz stava 1 ovog člana (bitno smanjena uračunljivost) može se blaže kazniti.

(3) Krivica učinioca krivičnog djela koji se upotrebom alkohola, droga ili na drugi način doveo u stanje u kojem nije mogao da shvati značaj svog djela ili da upravlja svojim postupcima utvrđuje se prema vremenu neposredno prije dovođenja u takvo stanje.

(4) Učinocu koji je pod okolnostima iz stava 3 ovog člana učinio krivično djelo u stanju bitno smanjene uračunljivosti ne može se ublažiti kazna. (Član 14)

Krivično djelo je učinjeno sa umišljajem kad je učinilac bio svjestan svog djela i htio njegovo izvršenje ili kad je učinilac bio svjestan da može učiniti djelo pa je na to pristao. (Član 15)

U okviru opšte svrhe krivičnih sankcija (član 4 stav 2), svrha kažnjavanja je:

- 1) sprječavanje učinioca da čini krivična djela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična djela;
- 2) uticanje na druge da ne čine krivična djela;
- 3) izražavanje društvene osude za krivično djelo i obaveze poštovanja zakona;
- 4) jačanje morala i uticaj na razvijanje društvene odgovornosti. (Član 32)

Učinocu krivičnog djela mogu se izreći sljedeće kazne:

- 1) kazna dugotrajnog zatvora;
- 2) kazna zatvora;
- 3) novčana kazna;
- 4) rad u javnom interesu. (Član 33)

(1) Sud će učiniocu krivičnog djela odmjeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to djelo, imajući u vidu svrhu kažnjavanja i uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivice, pobude iz kojih je djelo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, raniji život učinioca, njegove lične prilike, njegovo držanje poslije učinjenog krivičnog djela, a naročito njegov odnos prema žrtvi krivičnog djela kao i druge okolnosti koje se odnose na ličnost učinioca.

(2) Pri odmjeravanju novčane kazne sud će posebno uzeti u obzir i imovno stanje učinioca.

(3) Okolnost koja je obilježje krivičnog djela ne može se uzeti u obzir i kao otežavajuća, odnosno olakšavajuća okolnost, izuzev ako prelazi mjeru koja je potrebna za postojanje krivičnog djela ili određenog oblika krivičnog djela ili ako postoje dvije ili više ovakvih okolnosti, pa je samo jedna dovoljna za postojanje težeg, odnosno lakšeg oblika krivičnog djela. (Član 42)

(1) Ako je učinilac jednom radnjom ili sa više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, sud će prethodno utvrditi kazne za svako od tih djela, pa će za sva ta djela izreći jedinstvenu kaznu. (Član 48)

(1) Produženo krivično djelo čini više istih ili istovrsnih krivičnih djela učinjenih u vremenskoj povezanosti od strane istog učinioca i koja predstavljaju cjelinu zbog postojanja najmanje dvije od sledećih okolnosti: istovjetnosti oštećenog, istovrsnosti predmeta djela, korišćenja iste situacije ili istog trajnog odnosa, jedinstva mjesta ili prostora izvršenja djela ili jedinstvenog umišljaja učinioca.

(2) Krivična djela upravljena protiv ličnosti mogu činiti produženo krivično djelo samo ako su učinjena prema istom licu..... (Član 49)

(1) Ko nad drugim izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin bez njegovog pristanka, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina.

(2) Ko prinudi drugog na obljubu ili sa njom izjednačen čin upotrebom sile ili prijetnjom da će neposredno napasti na život ili tijelo tog ili drugog lica, kazniće se zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ako je djelo iz st. 1 ili 2 ovog člana učinjeno prijetnjom da će se za to ili drugo lice otkriti nešto što bi škodilo njegovoj časti ili ugledu ili prijetnjom drugim teškim zlom, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.

(4) Ako je usljed djela iz st. 1, 2 ili 3 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda lica prema kojem je djelo izvršeno ili ako je djelo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način ili prema maloljetniku ili je djelo imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(5) Ako je usljed djela iz st. 1, 2 ili 3 ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno ili je djelo učinjeno prema djetetu, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina. (Član 204)

(1) Ko izvrši obljubu ili sa njom izjednačen čin sa djetetom, kazniće se zatvorom od tri do dvanaest godina.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda djeteta prema kojem je djelo izvršeno ili je djelo izvršeno od strane više lica ili je djelo imalo za posljedicu trudnoću, učinilac će se kazniti zatvorom od pet do petnaest godina.

(3) Ako je usljed djela iz st. 1 i 2 ovog člana nastupila smrt djeteta, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset.

(4) Neće se kazniti za djelo iz stava 1 ovog člana učinilac, ako između njega i djeteta ne postoji značajnija razlika u njihovoj duševnoj i tjelesnoj zrelosti. (Član 206)

(1) Ko pod uslovima iz člana 204 st. 1, 2 i 3, člana 205 stav 1 i 2, člana 206 stav 1 i člana 207 st. 1 do 3 ovog zakonika izvrši neku drugu polnu radnju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila teška tjelesna povreda lica prema kojem je djelo izvršeno ili ako je djelo izvršeno od strane više lica ili na naročito svirep ili naročito ponižavajući način, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

(3) Ako je usljed djela iz stava 1 ovog člana nastupila smrt lica prema kojem je djelo izvršeno, učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina. Član 208

(1) Punoljetno lice koje živi u vanbračnoj zajednici sa maloljetnikom, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1 ovog člana kazniće se i roditelj, usvojilac ili staralac koji maloljetniku omogući da živi u vanbračnoj zajednici sa drugim licem ili ga na to navede.

(3) Ako je djelo iz stava 2 ovog člana učinjeno silom, prijetnjom ili iz koristoljublja, učinilac će se kazniti zatvorom od šest mjeseci do pet godina..

(4) Ako se brak zaključi, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto, obustaviće se. (Član 216)

11. Zakon o inspeksijskom nadzoru Crne Gore ("Službeni list RCG" broj 39/03, 76/09 i "Službeni list RCG" broj 57/11, 18/14, 11/15, 52/16)propisuje:

Ovim zakonom uređuju se načela inspeksijskog nadzora, način i postupak vršenja inspeksijskog nadzora, obaveze i ovlašćenja inspektora i druga pitanja od značaja za vršenje inspeksijskog nadzora.(Član 1)

Inspeksijski nadzor vrši se u oblastima određenim zakonom kod fizičkih lica, nevladinih organizacija, privrednih društava i drugih oblika obavljanja privrednih djelatnosti, javnih preduzeća, javnih ustanova i drugih pravnih lica, državnih organa i službi, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, organa lokalne uprave i službi opštine, Glavnog grada, Prijestonice i drugih oblika lokalne samouprave (u daljem tekstu: subjekat nadzora).

Inspeksijski nadzor se vrši u pogledu pridržavanja zakona, drugih propisa i opštih akata, kao i preduzimanja upravnih i drugih mjera i radnji u cilju da se utvrđene nepravilnosti otklone i obezbijedi pravilna primjena propisa. (Član 3)

U vršenju inspeksijskog nadzora inspektor ima ovlašćenja da:

1) pregleda: objekte i prostorije, zemljište, opremu i uređaje, sredstva rada i druge predmete, proizvode koji se stavljaju u promet, robu u prometu, vršenje prometa robe i pružanje usluga, poslovne knjige, evidencije i registre, ugovore, javne isprave i drugu poslovnu dokumentaciju;

2) utvrđuje identitet subjekta nadzora i drugih lica;

3) uzima izvještaje od subjekta nadzora i drugih lica;

4) uzima uzorke koji su potrebni za utvrđivanje činjeničnog stanja;

5) naredi preduzimanje odgovarajućih mjera i radnji radi obezbjeđenja vršenja nadzora;

6) privremeno oduzme dokumentaciju, predmete i druge stvari koje su neophodne radi utvrđivanja činjeničnog stanja;

7) zabrani vršenje određenih radnji;

8) obezbijedi izvršenje naloženih mjera;

9) preduzima i druge propisane mjere kojima se obezbjeđuje vršenje inspeksijskog nadzora. (Član 14)

Radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:

1) X že na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;

2) naredi preduzimanje odgovarajućih mjera i radnji u roku koji odredi;

- 3) privremeno zabrani vršenje djelatnosti i drugih radnji;
- 4) privremeno oduzme predmete ili sredstva kojima je učinjeno neko kažnjivo djelo, do okončanja tog postupka;
- 5) izreče novčane kazne, u skladu sa zakonom i drugim propisom;
- 6) izda prekršajni nalog;
- 7) podnese krivičnu ili drugu odgovarajuću prijavu;
- 8) vrši druga ovlašćenja i obaveze u skladu sa propisima.

Ovlašćeni inspektor može podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. (Član 15)

Kad se u postupku inspeksijskog nadzora utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis ili da se ne poštuju propisani standardi ili normativi, inspektor je obavezan da preduzme upravne mjere i radnje utvrđene posebnim propisom kojim je uređena oblast u kojoj se vrši inspeksijski nadzor, a naročito:

- 1) naredi otvaranje, odnosno zatvaranje objekta ili prostorije;
- 2) naredi obustavu gradnje, odnosno izvođenje radova;
- 3) naredi rušenje, uklanjanje bespravno započetog ili podignutog objekta i uklanjanje stvari sa određenog prostora;

- 4) naredi povlačenje robe iz prometa, odnosno stavljanje robe u promet;
- 5) naredi oduzimanje ili uništenje stvari, roba i drugih proizvoda, kao i životinja;
- 6) zabrani korišćenje prostora, sredstava rada, opreme, pogona, uređaja, poslovnih i drugih objekata, prevoznih i drugih sredstava;

Radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora:

- 1) X že na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje;
- 2) naredi preduzimanje odgovarajućih mjera i radnji u roku koji odredi;
- 3) privremeno zabrani vršenje djelatnosti i drugih radnji;
- 4) privremeno oduzme predmete ili sredstva kojima je učinjeno neko kažnjivo djelo, do okončanja tog postupka;
- 5) izreče novčane kazne, u skladu sa zakonom i drugim propisom;
- 6) izda prekršajni nalog;
- 7) podnese krivičnu ili drugu odgovarajuću prijavu;
- 8) vrši druga ovlašćenja i obaveze u skladu sa propisima.

Ovlašćeni inspektor može podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. (Član 15)

Kad se u postupku inspeksijskog nadzora utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis ili da se ne poštuju propisani standardi ili normativi, inspektor je obavezan da preduzme upravne mjere i radnje utvrđene posebnim propisom kojim je uređena oblast u kojoj se vrši inspeksijski nadzor, a naročito:

- 1) naredi otvaranje, odnosno zatvaranje objekta ili prostorije;
- 2) naredi obustavu gradnje, odnosno izvođenje radova;
- 3) naredi rušenje, uklanjanje bespravno započetog ili podignutog objekta i uklanjanje stvari sa određenog prostora;

- 4) naredi povlačenje robe iz prometa, odnosno stavljanje robe u promet;
- 5) naredi oduzimanje ili uništenje stvari, roba i drugih proizvoda, kao i životinja;
- 6) zabrani korišćenje prostora, sredstava rada, opreme, pogona, uređaja, poslovnih i drugih objekata, prevoznih i drugih sredstava;

- 7) zabrani raspolaganje novčanim sredstvima sa poslovnog računa;
- 8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;
- 9) zabrani kretanje lica na određenom prostoru, kada postoji opasnost ugrožavanja života i zdravlja fizičkih lica;
- 10) zabrani vršenje bilo koje radnje kojom se ugrožava životna sredina, imovina, ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje fizičkih lica;

11) do odluke nadležnog organa, oduzme predmete, opremu, sredstva rada i druga sredstva kojima je učinjeno neko kažnjivo djelo;

12) oduzme ostvarenu imovinsku korist, do odluke nadležnog organa;

13) naredi i preduzimanje drugih mjera kojima se obezbjeđuje otklanjanje utvrđenih nepravilnosti u skladu sa posebnim propisima.

Mjere i radnje iz stava 1. ovog člana traju dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene.

Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora. (Član 16)

10. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG” br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: organi), kao

i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije. (Član 2)

Zaštitnik/ca je ovlašten/a da postupa po pritužbama koje se odnose na rad sudova u slučaju odugovlačenja postupka, zloupotrebe procesnih ovlaštenja ili neizvršavanja sudskih odluka. (Član 17)

Zaštitnik/ca nije ovlašten/a da mijenja, ukida ili poništava akte organa.

Zaštitnik/ca ne može da zastupa stranke u postupku, niti da u njihovo ime ulaže pravna sredstva, osim u slučaju iz člana 27 stav 2 ovog zakona. (član 22)

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje. (Član 41) Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom na čiji rad se preporuka odnosi obavezan je da, u ostavljenom roku, dostavi izvještaj o preduzetim radnjama za izvršenje preporuke.

Ukoliko starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom ne postupi po preporuci u određenom roku, Zaštitnik/ca može upoznati neposredno viši organ, podnijeti poseban izvještaj ili obavijestiti javnost. (Član 42)

O rezultatima ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca obavještava podnosioca/teljku pritužbe dostavljanjem mišljenja. (Član 43)

V ZAKLJUČNA OCJENA

11. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je nakon sprovedenog ispitnog postupka zaključio da su postupanjem nadležnih državnih organa maloljetnoj X X (2007) iz Gusinja, povrijeđeno više prava, a naročito pravo na roditeljsko staranje, pravo na obrazovanje, pravo na zaštitu od seksualnog zlostavljanja, te samim tim njen najbolji interes.

Naime, maloljetna X X i njen brat su djeca bez adekvatnog roditeljskog staranja koja su nakon razvoda roditelja te ponovne udaje majke i njenog preseljenja u Austriji, ostavljeni na brigu babi po majci, koja nije postavljena za privremenog staratelja djeci od strane nadležnog organa starateljstva. Zaštitnik takođe zapaža da su djeca pohađala školu JU OŠ "xx" u Gusinju i da je izostala razmjena informacija, međusobna koordinacija i saradnja na čitao sa centrom za socijalni rad. Naime, škola je morala biti upoznata sa okolnostima u kojima djeca žive, da se umjesto roditelja o njima brinula baba (otac živi u Americi, a majka u Austriji). Neobavještavanjem nadležnog Centra za socijalni rad izostala je adekvatna zaštita maloljetne djece, a organi su morali biti više angažovani na zaštiti, prevenciji, provjeri i pomoći porodici, pogotovo jer se radilo o maloljetnoj djeci koja žive sa babom i kojoj je trebala stručna podrška i pomoć kako bi se na adekvatan način mogla brinuti o djeci.

Zaštitnik primjećuje da je inspekcijским nadzorom utvrđeno da je JU OŠ „xx“ u Gusinju, napravila propuste u svojim postupanjima, te da je morala raspolagati činjenicom da se o maloljetnoj X brine baba koja nije bila postavljena za staratelja, a da se roditelji nalaze već duže godina u inostranstvu, te da škola koju pohađa X X nije postupila u skladu sa odredbom člana 36 stav 1 i 2 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, shodno kojoj je bila u obavezi da zbog neispunjavanja osnovno-školske obaveze maloljetne učenice X X, podnese prijavu nadležnoj inspekciji protiv roditelja djeteta koje ne ispunjava svoje obaveze, i člana 4 stav 1 i 2 Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju u kojima je propisano da je osnovno obrazovanje i vaspitanje po javno važećem obrazovnom programu obavezno za svu djecu uzrasta od 6 do 15 godina. Roditelj ili staratelj mora da obezbijedi da njegovo dijete ispuni osnovno školsku obavezu.

Takođe Zaštitnik iskazuje zabrinutost da nadležni Centar za socijalni rad shodno svom mandatu nije pratio porodičnu situaciju te nije preduzeo potrebne mjere i radnje u cilju zaštite prava i najboljeg interesa maloljetne djece X X; da nije postavio babu X za privremenog staratelja maloljetnim X i X u X u iako se radi o djeci bez adekvatnog roditeljskog staranja čiji su roditelji odsutni iz zemlje duži vremenski period; da je došlo do propusta u postupanjima utvrđeno je inspekcijским nadzorom Inspekcije za socijalnu i dječiju zaštitu, u kojem je konstatovano da predmet maloljetne X X nije unijet kroz sistem tzv. Voditelji slučaja, kao aktivan predmet kroz Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS), što se obavlja shodno proceduri koja je propisana Pravilnikom o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad; da nadležni Centar za socijalni rad u postupku nije sproveo proceduru propisanu članom 26-56 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad; da nije shodno Pravilniku i obrascima iz Pravilnika o organizaciji i normativima standardima i načinu rada procesuirao slučaj naročito ispitujući da li ima elemenata fizičkog i psihičkog zlostavljanja odnosno zanemarivanja mal. X X u smislu odredbi člana 26 stav 3 tač 1 Pravilnika; da od strane ovlašćenih lica u Centru nijesu preduzete radnje provjere prihvatljivosti podneska, određen prioritet postupanja, formiran dosije korisnika, ispitano da li je potrebno formirati porodični dosije; da Centar nije u skladu sa ovlašćenjima propisanim članom 114 Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti i članom 35 stav 1 tač 5 i

36 stav 1 tač 1 Pravilnika o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada Centra za socijalni rad, pribavio relevantne podatke od stručnjaka drugih službi i drugih lica koja su u kontaktu sa djetetom i odraslim licima, odnosno u konkretnom slučaju od JU OŠ "xx" u Gusinju, pribavio izvještaje od školskog psihologa i razrednog starješine u kojoj je maloljetna X X redovna učenica kao i nalaz psihologa/psihijatra relevantne nadležne ustanove, da Centar nije pratio porodične prilike porodice usled saznanja da maloljetna X živi sa babom, i da je dijete razvedenih roditelja koji u dužem vremenskom periodu nijesu brinuli o njoj.

Zaštitnik primjećuje da su se nadležni državni organa počeli baviti zaštitom maloljetne X X tek nakon prijave oca X X koji živi u Americi da je njegova maloljetna kćerka žrtva manipulacije X X i da se nalazi u bezizlaznoj situaciji.

Protiv X X iz Plava pokrenuti su postupci pred ODT u Plavu i Višim državnim tužilaštvom u Bijelom Polju za krivična djela koja mu se stavljaju na teret prema maloljetnoj X i to vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 st. 1 KZCG, nedozvoljene polne radnje iz člana 208. stav 1. KZCG, krivično djelo ugrožavanje sigurnosti iz člana 168. stav 1. KZCG, krivično djelo silovanja iz čl.204 KZCG i krivično djelo otljuba sa djetetom iz čl. 206 KZCG.

Zaštitnik podsjeća da je za odrastanje djece i njihov razvoj od posebnog značaja uklanjanje rizika i obezbjeđivanje sigurne sredine koja će djeci pružiti slobodu koja im je potrebna za rast i razvoj. Stvaranje sigurnog okruženja kod kuće, i van kuće omogućuju detetu da izgrađuje svoje samopouzdanje, što u ovoj situaciji nije bio slučaj, jer je ikorišćena dječija naivnost, odsutnost roditelja. Moguće je da je maloljetna X tražila oslonac i sigurnost koju joj nijesu u dovoljnoj mjeri pružili roditelji, što je dovelo do manipulacije, iskorišćavanja i ugrožavanja bezbjednosti; da bi se djeca pravilno razvila, potreban im je neko ko će ih voljeti, neko ko će odvojiti vrijeme da ih shvati, ko će pokušati da odgovori sa puno osjećanja i brige na potrebe njihove jedinstvene ličnosti; da je djevojčica duže vrijeme bila bez roditeljske brige i podrške i da se o djeci brinula baka koja u dovoljnoj mjeri nije mogla zamijeniti prisustvo i zaštitu koju mogu pružiti roditelji, a nadležni organ je u takvoj situaciji trebao pružiti podršku. Zaštitnik takođe napominje da shodno Porodičnom zakonu roditeljsko pravo sačinjavaju prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje djece i da roditeljsko pravo pripada majci i ocu zajedno; da dijete ima pravo na život i razvoj u zdravoj i bezbjednoj životnoj i socijalnoj sredini; da je dostojanstvo djeteta neprikosnovenno i svi su dužni da ga poštuju i štite; da su dužni da postupaju prema djetetu uz poštovanje njegove ličnosti i individualnosti i da dijete ima pravo da živi sa roditeljima i pravo da se roditelji o njemu staraju prije svih drugih.

Zaštitnik takođe naglašava da osnovni princip UN Konvencije o pravima djeteta obavezuje države članice da se u svim aktivnostima i postupcima koji se tiču djece, rukovode najboljim interesom djeteta. Države potpisnice Konvencije obavezuje se primjenom načela najboljeg interesa da se odgovarajućim mjerama osigurati takvu zaštitu djeteta kakva mu je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, staratelja ili drugih osoba koje su za dijete odgovorne. Upravo najbolji interes djeteta iziskuje da se u ovakvim postupcima blagovremeno reaguje, te veoma važno kada su sudski postupci u pitanju koji se osnose na djecu na zaštitu njihovih prava, da se isti ne odugovlače, te su zakonom propisani kao hitni.

Načelo najboljeg interesa djeteta zahtjeva da se pri donošenju odluke ili izvršenje postupaka koje utiču na dijete, ili na djecu kao grupu ima na umu kriterijum dobrobiti djeteta. Načelo bi trebalo biti shvaćeno kao smjer u kojem svako djelovanje treba ići i da bi taj standard morao biti poštovan ne samo u svim ustanovama institucijama organima vlasti koja se bave djecom, nego u svim područjima života, tako da najbolji interes djeteta ima prednost pred svim ostalim interesima.

Polazeći od činjenice da je maloljetnu X nakon navedenih događaja majka odvela u Austriju, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore daje

PREPORUKU

**Upravi policije – Odjeljenje bezbjednosti Plav,
Osnovnom državnim tužilaštvu u Plavu,
Višem državnim tužilaštvu u Bijelom Polju:**

- da sprovedu mjere i radnje u skladu sa nadležnostima kako bi se u što kraćem roku okončali postupci koji se vode protiv X X, a u vezi sa maloljetnom X X ;

**JU OŠ "xx" Gusinje,
JU Centru za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje u budućim postupanjima:**

- da u cilju zaštite djece bez roditeljskog staranja sprovode zakonske procedure vodeći računa o najboljim interesima djece;
- da uspostave međusobnu saradnju i koordinaciju kako bi se slične situacije preduprijedile.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Snežana Mijušković

D-na:

- Uprava policije - Odjeljenje bezbjednosti Plav,
- Osnovno državno tužilaštvo u Plavu,
- Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju,
- JU Centar za socijalni rad za opštine Plav i Gusinje,
- JU OŠ "xx" Gusinje,
- a/a